

EURÓPSKA
KOMISIA

V Štrasburgu 23. 4. 2024
C(2024) 2680 final

ODPORÚČANIE KOMISIE

z 23. 4. 2024

**o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme
dieťaťa**

{SWD(2024) 98 final}

ODPORÚČANIE KOMISIE

z 23. 4. 2024

o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

keďže:

- (1) Ochrana detí pred všetkými formami násillia je hlavným cieľom Európskej únie. Podľa článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) si Únia kladie za cieľ podporovať ochranu práv dieťaťa. Toto základné právo patrí medzi hodnoty, na ktorých je Únia založená podľa článku 2 ZEÚ. V súlade s článkom 24 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) sa týmto právom stanovuje, že deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho, a že pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa. Takáto ochrana by sa nemala poskytovať len v rámci Únie, ale aj vo vzťahoch Únie so zvyškom sveta v súlade s článkom 3 ods. 5 ZEÚ.
- (2) Ochrana detí je takisto kľúčovým cieľom Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa (ďalej len „dohovor OSN¹“), Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDLP)², ako aj iných medzinárodných právnych nástrojov³ a právne nezáväzných nástrojov na úrovni OSN⁴ a Rady Európy⁵.

¹ Dohovor OSN o právach dieťaťa (1989), ako aj Opčný protokol OSN k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (2000), Opčný protokol OSN k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (2000) a opčný protokol OSN k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení z roku 2011.

² Pozri aj protokoly k uvedenému dohovoru, ako ich vykladá judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj dohovory Rady Európy, ktoré sa osobitne týkajú detí, ako je Dohovor o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z roku 2007 a Dohovor o styku týkajúcom sa detí z roku 2003.

³ Pozri najmä Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím z roku 2006, nástroje Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, ako je Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z roku 1980, Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z roku 1993, Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z roku 1996, Haagsky dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny z roku 2007, Protokol o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z roku 2007, ako aj Dohovor Medzinárodnej organizácie práce č. 182 o zákaze a okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce z roku 1999.

⁴ Pozri najmä Výbor OSN pre práva dieťaťa, všeobecné komentáre k Dohovoru o právach dieťaťa, Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, všeobecné komentáre č. 4 k článku 24 – právo na inkluzívne vzdelávanie z roku 2016 a č. 5 o nezávislom živote a začlenení do spoločnosti z roku 2017, usmernenia o deinštitucionalizácii, a to aj v núdzových situáciách z roku 2022, usmernenia Valného zhromaždenia OSN o náhradnej starostlivosti o deti z roku 2010 a Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj z roku 2015.

⁵ Pozri najmä nástroje prijaté Výborom ministrov: usmernenia o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí z roku 2010, odporúčanie o posilnení systémov nahlasovania násillia páchaného na deťoch, CM/Rec(2023)8, odporúčanie o účasti detí a mladých ľudí do 18 rokov, CM/Rec(2012)2, odporúčanie o účinnom opatrovníctve detí bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov v kontexte migrácie,

- (3) Rešpektovanie a dodržiavanie práv detí je ústredným prvkom stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa (ďalej len „stratégia“)⁶. V stratégii sa Komisia zaviazala „predstaviť iniciatívu zameranú na vytvorenie a posilňovanie integrovaných systémov ochrany detí“ ako kľúčového výstupu boja proti všetkým formám násillia páchaného na deťoch a zabezpečenia ochrany detí.
- (4) Európsky parlament vo svojom uznesení o právach detí z roku 2021⁷ zdôraznil význam rozvoja a posilnenia integrovaných vnútroštátnych a nadnárodných systémov ochrany detí disponujúcich zdrojmi, vykonávacími a monitorovacími systémami. V záveroch Rady o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa z júna 2022 sa tiež členské štáty vyzývajú, aby zaujali integrovaný (koordinovaný a multidisciplinárny) prístup k ochrane detí⁸. Výbor regiónov vo svojom stanovisku tiež zdôraznil, že je nevyhnutné posilniť postavenie miestnych a regionálnych orgánov v integrovaných systémoch ochrany detí⁹.
- (5) Konzultácia s viac ako 1 000 deťmi v rámci novej platformy EÚ pre participáciu detí¹⁰ o ich potrebách ochrany ukazuje, že ochrana detí stále nie je samozrejmou¹¹. Toto odporúčanie vychádza aj z otvorenej verejnej konzultácie a výzvy na predkladanie podkladov. Agentúra Európskej únie pre základné práva (ďalej len „FRA“) na žiadosť Komisie tiež zmapovala vnútroštátne systémy ochrany detí v Únii¹² a ich fungovanie. Kľúčové výsledky sú načrtnuté v pracovnom dokumente útvarov Komisie podloženom na dôkazoch, ktorý je pripojený k tomuto odporúčaniu.
- (6) Z kľúčového zistenia vyplýva, že vnútroštátne systémy ochrany detí sú rôznorodé. Tieto systémy sú navrhnuté v súlade s osobitnými potrebami, pridelenými zdrojmi a formujú ich špecifické kultúrne, sociálne a historické faktory, ako aj rôzne úrovne decentralizácie. Spoločné výzvy sa však týkajú napríklad nedostatočných politík prevencie a systémov včasnej identifikácie, ako aj chýbajúcej včasnej a komplexnej (vrátane psychosociálnej) podpory, najmä pre deti, ktoré súbežne potrebujú ochranu, a monitorovania. Často chýbajú koordinačné mechanizmy na zabezpečenie účinných multidisciplinárnych reakcií medzi ministerstvami alebo rôznymi úrovňami kompetencií. Výzvou je aj dostupnosť a koordinácia ľudských a finančných zdrojov. Na základe toho sú jednoznačne potrebné účinnejšie a integrovanejšie systémy ochrany detí.

CM/Rec(2019)11, odporúčanie o zásadách a usmerneniach v oblasti ľudských práv týkajúcich sa posudzovania veku v kontexte migrácie, CM/Rec(2022)22, odporúčanie k usmerneniam v oblasti rešpektovania, ochrany a dodržiavania práv dieťaťa v digitálnom prostredí, CM/Rec(2018)7, odporúčanie o právach detí a sociálnych službách zohľadňujúcich potreby detí a rodín, CM/Rec(2011)12; usmernenia o zdravotnej starostlivosti zohľadňujúcej potreby detí z roku 2011, odporúčanie o právach detí žijúcich v zariadeniach náhradnej starostlivosti, CM/Rec(2005)5 a stratégiu Rady Európy v oblasti práv dieťaťa (2022 – 2027).

⁶ Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa [COM(2021) 142 final].

⁷ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. marca 2021 o právach detí vzhľadom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa [2021/2523(RSP)]

⁸ Závery Rady z 9. júna 2022 o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa (10024/22).

⁹ Stanovisko Európskeho výboru regiónov „Posilnenie právomocí miestnych a regionálnych samospráv v integrovaných systémoch ochrany detí“ prijaté na plenárnom zasadnutí 17. 18. apríla 2024. Pozri: [Prehľad stanovísk \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Pozri: [Platforma EÚ pre participáciu detí Európska únia \(europa.eu\)](#).

¹¹ Pozri: [Ochrana detí – integrovanie systémov \(europa.eu\)](#).

¹² Pozri: [Mapovanie systémov ochrany dieťaťa v EÚ – aktualizované v roku 2023| Agentúra Európskej únie pre základné práva \(europa.eu\)](#).

- (7) Podpora kultúry nulovej tolerancie voči násiliu páchanému na deťoch si vyžaduje preklenutie priepasti medzi medzinárodnými normami, politickými záväzkami a opatreniami, ako aj mobilizáciu všetkých príslušných aktérov v celej spoločnosti¹³. Malo by sa to týkať akejkolvek formy násilia, t. j. všetkých foriem fyzického alebo duševného násilia, zranenia alebo zneužívania, zanedbávania alebo nedbanlivého zaobchádzania, zlého zaobchádzania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania, fyzicky, online alebo vo virtuálnych svetoch („násilie páchané na deťoch“). Takéto násilie zahŕňa napríklad domáce násilie, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne zneužívanie, rodovo motivované násilie vrátane mrzačenia ženských pohlavných orgánov a detských sobášov, ako aj všetky formy šikanovania a telesných trestov. V tejto súvislosti sa toto odporúčanie zameriava predovšetkým na podporu rozvoja integrovaných systémov ochrany detí v členských štátoch a na posilnenie ich fungovania a na podporu ochrany detí ako priority Únie v jej vonkajšej činnosti.
- (8) S cieľom lepšie reagovať na názory potreby detí, ktoré sú ústredným prvkom tohto odporúčania, by vnútroštátne systémy ochrany detí mali byť špecifické pre daný kontext, zamerané na deti a mali by sa zavádzať na najvhodnejšej úrovni riadenia. Členské štáty by mali uľahčovať medziodvetvovú spoluprácu a koordináciu medzi súkromnými subjektmi, miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi orgánmi a inštitúciami, orgánmi a agentúrami Únie s cieľom zabezpečiť rovnaký prístup k službám na ochranu detí. V prvom rade by sa mal brať do úvahy najlepší záujem dieťaťa, pričom by sa mali vypočúť názory detí. Integrovaný prístup by mal takisto spájať prevenciu, včasné varovanie, nahlasovanie, medziodvetvovú podporu a monitorovanie.
- (9) Rôzne subjekty na rôznych úrovniach kompetencií a sektorov majú v oblasti ochrany detí špecifické povinnosti. Jasne vymedzené úlohy a úzka koordinácia sú nevyhnutné medzi všetkými príslušnými aktérmi, najmä verejnými orgánmi (na všetkých úrovniach podľa ich právomocí), súkromnými aktérmi a organizáciami občianskej spoločnosti. Príslušní odborníci a aktéri sa zaoberajú rôznymi sektormi, ako sú vzdelávanie a odborná príprava (učitelia, pedagógovia, podporné služby na všetkých úrovniach vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve), sociálna oblasť (napr. sociálni pracovníci, poskytovatelia služieb, poskytovatelia rezidenčnej a pestúnskej starostlivosti), zdravie (vrátane duševného zdravia), spravodlivosť a presadzovanie práva (napr. právnici, sudcovia, polícia, odborníci pracujúci v uzavretých alebo polouzavretých zariadeniach), azyl a migrácia, diplomatická a konzulárna ochrana, digitálne technológie, šport, voľný čas, médiá alebo kultúra, financie, podnikanie a životné prostredie, ako aj tradiční a náboženský vodcovia. Ústrednú úlohu pri ochrane detí zohrávajú rodiny a komunity, ako aj samotné deti.
- (10) Široká škála nástrojov, ktoré majú členské štáty k dispozícii, a to aj na úrovni Únie (právne predpisy, politiky a financovanie), môže pomôcť dosiahnuť integrovanejšie a spoľahlivejšie systémy ochrany detí. Toto odporúčanie ako také vychádza z príslušného *acquis* Únie týkajúceho sa práv detí, ako aj z nezáväzných opatrení prijatých v tejto oblasti¹⁴. Jeho cieľom je zjednotiť holistický a prierezový prístup k ochrane detí a spojiť už existujúce právne predpisy a opatrenia na zabezpečenie integrovanejšieho fungovania systémov ochrany detí so zameraním na deti.

¹³ Pozri: [High Time to End Violence against Children](#) | (Najvyšší čas skončiť s násilím páchaným na deťoch) [Osobitný zástupca generálneho tajomníka pre násilie páchané na deťoch](#).

¹⁴ Príloha k tomuto odporúčaní obsahuje orientačný prehľad príslušných právnych aktov Únie, politických dokumentov a možností financovania.

- (11) Podpora rovnosti a začlenenia do našich spoločností je dôležitým nástrojom na predchádzanie násiliu. Šikanovaniu častejšie čelia deti s charakteristikami, ktoré môžu viesť k diskriminácii. Napríklad deti so zdravotným postihnutím sú vystavené vyššiemu riziku, že sa stanú obeťami násilia a zneužívania vo svojom domácom prostredí, ako aj v ústavoch¹⁵. Počas piatich rokov predchádzajúcich prieskumu z roku 2019 zažilo 11 % LGBTI detí vo veku 15 až 17 rokov fyzický alebo sexuálny útok z dôvodu svojej LGBTI identity¹⁶. U detí, ktoré sú pri odhaľovaní svojej identity svedkami prejavov rasizmu a autocenzúry, sa s väčšou pravdepodobnosťou vyvinú sociálno-emocionálne problémy ako u detí, ktoré takéto prejavy nezažijú. Platí to najmä pre rómske deti, ktoré vo svojom každodennom živote často čelia diskriminácii, protirómskemu zmýšľaniu a sociálno-ekonomickému vylúčeniu¹⁷. Preto je nevyhnutné, aby integrované systémy ochrany detí boli inkluzívne a zabezpečovali, že sa so všetkými deťmi bude vždy zaobchádzať rovnako a bez diskriminácie v súlade s piatimi stratégiami Komisie pre Úniu rovnosti¹⁸, stratégiou EÚ na boj proti antisemitizmu a podporu židovského života¹⁹ a akčným plánom pre integráciu a začlenenie²⁰. Cieľom spoločného oznámenia s názvom Nenávisť tá nemá miesto je zintenzívniť úsilie EÚ v boji proti nenávisti vo všetkých jej formách²¹.
- (12) Duševné zdravie a psychologická podpora sú základnými prvkami v ktorejkoľvek fáze ochrany detí. Na podporu duševného zdravia detí sa zameriava oznámenie Komisie o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu²². Komisia uznáva detstvo ako rozhodujúcu etapu pre duševné zdravie v priebehu celého života. V rámci celoškolského prístupu k dobrým životným podmienkam sú duševné zdravie a nenásilné prejavy kľúčové, pokiaľ ide o prevenciu šikanovania vrátane kybernetického šikanovania a násilia, a to v spolupráci s odborníkmi v oblasti duševného zdravia a rodinami. Zdôrazňuje to najmä expertná skupina Komisie pre podporné vzdelávacie prostredie pre skupiny, ktorým hrozí podvýkonnosť a pre podporu dobrých podmienok v škole²³, čo prispieva k vytvoreniu európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025²⁴. Táto práca podporuje vykonávanie odporúčania Rady z 28. novembra 2022 týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole²⁵.

¹⁵ Ako sa uznáva v stratégii v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 [COM(2021) 101 final] a na základe analýzy agentúry FRA, pozri: [Violence against children with disabilities: legislation, policies and programmes in the EU](#) (Násilie páchané na deťoch so zdravotným postihnutím: právne predpisy, politiky a programy v EÚ) [Agentúra Európskej únie pre základné práva \(europa.eu\)](#).

¹⁶ [Agentúra Európskej únie pre základné práva \(FRA\), A long way to go for LGBTI equality](#) (Dlhá cesta k rovnosti LGBTI osôb), 2020; [FRA LGBTI Survey Data Explorer](#) (Prehliadač údajov z prieskumu agentúry FRA o LGBTI osobách).

¹⁷ Správa o hodnotení rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 [COM(2018) 785 final].

¹⁸ Oznámenie o stratégii pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, [COM(2020) 152 final]; oznámenie o strategickom rámci EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov [COM(2020) 620 final]; odporúčanie Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov (Ú. v. EÚ C 93, 19.3.2021); oznámenie o stratégii pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025, [COM(2020) 698 final]; stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím [COM(2021) 101 final] a oznámenie o akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 [COM(2020) 565 final].

¹⁹ Oznámenie Komisie s názvom Stratégia boja proti antisemitizmu a podpory židovského života v EÚ (2021 – 2030) [COM(2021) 615 final].

²⁰ Oznámenie Komisie s názvom Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 [COM(2020) 758 final].

²¹ Spoločné oznámenie Európskeho parlamentu a Rady s názvom Nenávisť tu nemá miesto: Európa zjednotená proti nenávisti, JOIN/2023/51 final, 6. decembra 2023.

²² Oznámenie o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu [COM(2023) 298 final].

²³ Pozri: [Expertná skupina Komisie pre dobré podmienky v školách](#).

²⁴ Oznámenie Komisie o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 [COM(2020) 625 final].

²⁵ Odporúčanie Rady z 28. novembra 2022 týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole (Ú. v. EÚ C 469, 9.12.2022).

- (13) Jedným z hlavných faktorov sociálneho vylúčenia detí je nerovnaký prístup ku kľúčovým službám. Tie sú nevyhnutné pre blaho detí a rozvoj ich sociálnych, kognitívnych a emocionálnych zručností. V rámci Európskeho piliera sociálnych práv²⁶ sa vo svojej zásade 11 uvádza, že deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve; právo na ochranu pred chudobou, a že deti zo znevýhodneného prostredia majú právo na osobitné opatrenia na posilnenie rovnakých príležitostí. Okrem toho sa v odporúčaní Rady o Európskej záruke pre deti²⁷ členské štáty vyzývajú, aby predchádzali sociálnemu vylúčeniu a bojovali proti nemu tým, že sa deťom v núdzi zaručí účinný prístup k súboru kľúčových služieb, ako je vzdelávanie, zdravotná starostlivosť a bývanie. Týka sa to najmä detí, ktoré pochádzajú z neistého, násilného a zneužívajúceho rodinného prostredia. Európsky pilier sociálnych práv, Európska záruka pre deti a európska stratégia v oblasti starostlivosti²⁸ predstavujú komplexný politický rámec EÚ na zabezpečenie prístupu k základným službám pre deti v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodneného prostredia. Odporúčaním Rady týkajúcim sa vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve²⁹ sa takisto podporujú členské štáty v ich úsilí o zlepšenie prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a ich kvality. V stratégii EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027³⁰ sa pripomína, že tretina mladých ľudí v Európe je ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením, čo má vplyv na uplatňovanie ich sociálnych práv. Mnohí naďalej čelia viacerým formám diskriminácie, predsudkom a trestným činom z nenávisti. Preto je nevyhnutné riešiť rozdiely a pracovať na zabezpečení rovnakých príležitostí pre najmladšie generácie v Európe vrátane najviac marginalizovaných a vylúčených.
- (14) Zneužívanie a sexuálne vykorisťovanie detí sú vyvíjajúcou sa trestnou činnosťou, ku ktorej v Únii dochádza stále častejšie. Toto odporúčanie odráža význam záväzku Únie chrániť deti pred sexuálnym zneužívaním, a to online aj offline. Stratégia EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí³¹ má holistický pohľad na túto trestnú činnosť, pričom využíva všetky legislatívne aj nelegislatívne nástroje dostupné na úrovni EÚ na predchádzanie týmto trestným činom a boj proti nim a na poskytovanie pomoci obetiam, pričom mobilizuje všetky príslušné zainteresované strany od verejných orgánov až po súkromný sektor. V rámci tejto stratégie Komisia prijala návrh nariadenia o predchádzaní sexuálnemu zneužívaniu detí a boji proti nemu³², ktorým by sa poskytovateľom online služieb uložila povinnosť predchádzať šíreniu materiálu obsahujúceho sexuálne zneužívanie detí a groomingu detí. V smernici o sexuálnom zneužívaní detí³³ sa stanovujú vymedzenia trestných činov a sankcií v oblasti sexuálneho zneužívania a vykorisťovania detí, ako aj povinnosti členských

²⁶ Medziinštitucionálne vyhlásenie Európskeho piliera sociálnych práv (Ú. v. EÚ C 428/10, 13.12.2017).
²⁷ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021).
²⁸ Oznámenie o európskej stratégii v oblasti starostlivosti [COM(2022) 440 final].
²⁹ Odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030 (Ú. v. EÚ C 484, 20.12.2022).
³⁰ Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (Ú. v. EÚ C 456, 18.12.2018).
³¹ Stratégia EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí [COM(2020) 607 final].
³² Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá predchádzania sexuálnemu zneužívaniu detí a boja proti nemu, COM(2022) 209 final.
³³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 335, 17.12.2011).

štátov v súvislosti s predchádzaním týmto trestným činom a poskytovaním pomoci a podpory obetiam. Ako súčasť stratégie Komisia prijala návrh na revíziu tejto smernice³⁴.

- (15) Deti musia byť vo fyzickom aj digitálnom prostredí chránené pred rizikami, ako je (kybernetické) šikanovanie a obťažovanie. Zdôrazňuje sa to najmä v záveroch Rady o posilnení postavenia v digitálnej oblasti s cieľom chrániť a presadzovať základné práva v digitálnom veku³⁵ a o podpore dobrých podmienok v digitálnom vzdelávaní³⁶. Cieľom Európskej stratégie vytvárania lepšieho internetu pre deti plus³⁷ (stratégia BIK+) je zabezpečiť, aby boli deti v novom digitálnom desaťročí chránené, rešpektované a aby bolo ich postavenie online posilnené, pričom ochrana maloletých je kľúčovým záujmom v legislatívnom a politickom rámci, napríklad v akte o digitálnych službách³⁸, smernici o audiovizuálnych mediálnych službách³⁹, všeobecnom nariadení o ochrane údajov⁴⁰ a iniciatíve EÚ v oblasti webu 4.0 a virtuálnych svetov⁴¹. Pod záštitou stratégie BIK+ Komisia pokračuje v boji proti kybernetickému šikanovaniu, najmä prostredníctvom práce siete centier pre bezpečnejší internet, ktorú spolufinancuje EÚ a ktoré poskytujú linky pomoci, ako aj odbornú prípravu a zdroje, ktoré sa majú používať vo formálnom a neformálnom prostredí vzdelávania.
- (16) Potreby detí ako obetí, podozrivých, obvinených alebo odsúdených osôb, svedkov alebo ako iných účastníkov súdneho konania by sa mali zohľadniť vo vnútroštátnych justičných systémoch členských štátov s cieľom uľahčiť účinný výkon ich práv. Smernica o právach obetí⁴², smernica o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní⁴³, a stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025)⁴⁴ výslovne stanovujú osobitné práva a záruky pre deti, na ktoré sa vzťahujú alebo sa zameriavajú na podporu uvedených osobitných práv a záruk pre deti. V prípade obetí trestných činov je potrebný cielený integrovaný

³⁴ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti materiálu obsahujúcemu sexuálne zneužívanie detí, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (prepracované znenie) [COM(2024) 60 final].

³⁵ Závery Rady o posilnení postavenia v digitálnej oblasti s cieľom chrániť a presadzovať základné práva v digitálnom veku, 14309/23, 20. októbra 2023.

³⁶ Závery Rady o podpore pohody v digitálnom vzdelávaní 14982/22, 28. novembra 2022.

³⁷ Oznámenie s názvom Digitálne desaťročie pre deti a mládež: nová Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti (stratégia BIK+) [COM(2022) 212 final].

³⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách) ([Ú. v. EÚ L 277, 27.10.2022](#)).

³⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách) s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu ([Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018](#)).

⁴⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016).

⁴¹ Oznámenie s názvom Iniciatíva EÚ v oblasti webu 4.0 a virtuálnych svetov: náskok v najbližšej technologickej transformácii [COM(2023) 442 final].

⁴² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV ([Ú. v. EÚ L 315, 14.11.2012](#)).

⁴³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní ([Ú. v. EÚ L 132, 21.5.2016](#)).

⁴⁴ Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025) [COM(2020) 258 final].

multiagentúrny prístup k podpore a ochrane detských obetí so službami primeranými veku. V prípade detí, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami, by sa mal prijať multidisciplinárny prístup, najmä pokiaľ ide o individuálne posúdenie osobitných okolností, potrieb a zraniteľnosti dieťaťa. Toto odporúčanie ďalej odráža význam nariadenia o vyživovacej povinnosti⁴⁵ a nariadenia⁴⁶ Brusel IIb posilnením cezhraničnej justičnej spolupráce v rámci Únie v občianskych veciach týkajúcich sa detí. Ústredné orgány určené podľa nariadenia Brusel IIb zohrávajú úlohu pri poskytovaní pomoci v prípadoch cezhraničnej ochrany detí. Deti sú tiež obeťami obchodovania s ľuďmi na účely všetkých foriem vykorisťovania⁴⁷. Detské obeť obchodovania s ľuďmi sa podľa smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi považujú za obzvlášť zraniteľné⁴⁸ a osobitne sa na ne zameriava v stratégii EÚ proti obchodovaniu s ľuďmi (2021 – 2025). V systémoch ochrany detí zohrávajú úlohu linky pomoci pre deti (116111), horúce linky pre nezvestné deti (116000) a iné vnútroštátne (detské) linky pomoci a horúce linky.

- (17) Ochrana práv migrujúcich detí vrátane detí, ktoré sú bez sprievodu a žiadajú o medzinárodnú ochranu, si vyžaduje nepretržité úsilie o riešenie problémov v tejto oblasti. Násilie je každodennou hrozbou pre migrujúce deti, najmä tie, ktoré cestujú bez sprievodu alebo sú odlúčené od svojich rodín⁴⁹. Deti migrantov a utečencov sú obzvlášť zraniteľné a vyžadujú si osobitnú a primeranú ochranu, ako sa zdôrazňuje v oznámení o ochrane migrujúcich detí⁵⁰. Zraniteľnosť detí sa zhoršuje, ak ide o deti bez sprievodu alebo deti odlúčené od rodičov. V nadväznosti na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine sa Komisia plne zaviazala podporovať členské štáty pri ochrane detí vysídlených z Ukrajiny na územie EÚ⁵¹. To zahŕňa podporu horúcich liniek pre nezvestné deti a liniek pomoci pre deti, ako aj pomoc pri zabezpečovaní ich začlenenia do vnútroštátnych vzdelávacích systémov a poskytovanie usmernení členským štátom s cieľom pomôcť zabezpečiť rýchle zahrnutie vysídlených detí do vnútroštátnych systémov ochrany detí⁵².
- (18) Pakt o migrácii a azyle, ktorý čaká na konečné prijatie zo strany Rady⁵³, zavádza aj ďalšie záruky a povinnosti v oblasti ochrany detí, ktoré sa budú musieť uviesť do praxe počas prechodného obdobia pred začatím jeho uplatňovania. Najlepší záujem dieťaťa zostáva ústredným prvkom *acquis* EÚ v oblasti azylu, v ktorom sa musí

⁴⁵ Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti ([Ú. v. EÚ L 7, 10.1.2009](#)).

⁴⁶ Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (prepracované znenie) ([Ú. v. EÚ L 178, 2.7.2019](#)).

⁴⁷ V roku 2022 tvorili deti 15 % obetí zaregistrovaných v EÚ. Pozri: [Trafficking victims in Europe, a rise by 10 % and the share of EU nationals among the victims increased to 59 % - European Commission \(Nárast obetí obchodovania s ľuďmi v Európe o 10 % a nárast podielu štátnych príslušníkov EÚ medzi obeťami na 59 % – Európska komisia\)\(europa.eu\)](#).

⁴⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV ([Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011](#)).

⁴⁹ Úrad osobitného zástupcu generálneho tajomníka pre násilie páchané na deťoch a Universidad Iberoamericana, [Violence against children on the move From a continuum of violence to a continuum of protection](#) (Násilie páchané na migrujúcich deťoch. Od kontinuálneho násillia ku kontinuálnej ochrane), 2020.

⁵⁰ Oznámenie o ochrane migrujúcich detí [COM(2017) 211 final].

⁵¹ Pozri: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade s názvom Dočasná ochrana pre ľudí, ktorí utekajú pred ruskou útočnou vojnou proti Ukrajine: rok od vypuknutia vojny [COM(2023) 140 final].

⁵² Pozri: [Pomoc pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny: ochrana detí – Európska komisia \(europa.eu\)](#).

⁵³ Pozri: [Vyhlásenie predsedníčky Európskej komisie: Pakt o migrácii a azyle \(europa.eu\)](#)

považovať za prvoradé hľadisko. Členské štáty musia vymedziť a zohľadniť všetky osobitné ustanovenia, ktoré si môže vyžadovať situácia detí žiadajúcich o azyl po prekročení hranice, pričom zohľadnia kontinuitu a stabilitu starostlivosti. Pakt skracuje lehoty na vymenovanie zástupcov detí a posilňuje normy týkajúce sa ich odbornej prípravy, kvalifikácie a dohľadu, pričom rovnako zakotvuje potrebu zohľadniť názory detí a poskytovať informácie vhodné pre deti. Skracuje lehoty týkajúce sa prístupu všetkých detí k vzdelávaniu a rozširuje prístup detí k zdravotnej starostlivosti tak, aby dostávali rovnaký druh zdravotnej starostlivosti, aký sa poskytuje ich vlastným štátnym príslušníkom, ktorí sú maloletými osobami. Obsahuje silnejšie záruky pre maloleté osoby v súvislosti so zaistením, pričom sa v ňom uvádza, že deti by spravidla nemali byť zaisťované. Ako sa zdôrazňuje v akčnom pláne pre integráciu a začlenenie⁵⁴, ďalším dôležitým aspektom, ktorý je potrebné riešiť v systéme ochrany detí, aby sa zabezpečil najlepší a najudržateľnejší prechod, je podpora pri vstupe do dospelosti.

- (19) Únia poskytuje dostatočné možnosti financovania s cieľom prispieť k ochrane detí pred všetkými formami násilia. Finančné prostriedky Únie sú k dispozícii na podporu rozvoja a posilňovania integrovaných systémov ochrany detí v členských štátoch a ďalších relevantných opatrení. S cieľom uľahčiť orientáciu v rôznych programoch Komisia zaviedla jednotnú bránu pre finančné prostriedky Únie, ktorá umožňuje používateľom nájsť relevantné možnosti financovania⁵⁵. Prijímatelia finančných prostriedkov Únie sú pri ich implementovaní povinní dodržiavať hodnoty, zásady, uplatniteľné právo a zmluvné ustanovenia Únie. Komisia zaviedla opatrenia na podporu dodržiavania predpisov a riešenie možných porušení. Okrem toho sa od členských štátov vyžaduje, aby v prípade finančných prostriedkov EÚ, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o spoločných ustanoveniach⁵⁶, spĺňali horizontálne základné podmienky charty, ako aj Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Od členských štátov sa preto vyžaduje, aby zaviedli účinné mechanizmy na zabezpečenie toho, aby programy podporované z týchto fondov Únie a ich vykonávanie boli v súlade s chartou a Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.
- (20) Komisia takisto poskytuje osobitnú finančnú podporu na predchádzanie násiliu páchanému na deťoch, rodovo motivovanému násiliu páchanému na dievčatách a domácejmu násiliu a na boj proti nim a na ochranu obetí takéhoto násilia v rámci zložky Daphne programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty⁵⁷. Zložka Rovnosť, práva a rodová rovnosť programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty poskytuje ďalšie možnosti financovania podpory práv detí a ich participácie a boja proti diskriminácii,

⁵⁴ Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 [COM(2020) 758 final].

⁵⁵ Pozri: [Funding & tenders \(Financovanie a ponuky\) \(europa.eu\)](#).

⁵⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku ([Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021](#)).

⁵⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/692 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Občania, rovnosť, práva a hodnoty a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1381/2013 a nariadenie Rady (EÚ) č. 390/2014 ([Ú. v. EÚ L 156, 5.5.2021](#)).

ktorej čelia určité skupiny detí. Ochranu detí podporuje možnosťami financovania aj program Spravodlivosť⁵⁸, najmä v oblasti súdnictva zohľadňujúceho potreby detí.

- (21) Nástroj technickej podpory⁵⁹ poskytuje na požiadanie prispôsobené technické odborné znalosti na navrhovanie a vykonávanie štrukturálnych reforiem v členských štátoch. Zahŕňa to oblasť vzdelávania, sociálnych služieb, migrácie a riadenia hraníc, zdravia a spravodlivosti, napríklad podporou realizácie detských domov (*Barnahus*⁶⁰). Integrované systémy ochrany detí sú takisto súčasťou hlavnej iniciatívy technickej podpory na rok 2024 týkajúcej sa posilnenia demokracie a právneho štátu⁶¹. Medziodvetvové reformy môžu riešiť problém chudoby a sociálneho vylúčenia detí v rámci hlavnej iniciatívy týkajúcej sa vykonávania Európskej záruky pre deti a zároveň ponúkať možnosť poskytovania technickej podpory viacerým krajinám.
- (22) Z viacerých ďalších programov Únie sa môžu financovať iné osobitné oblasti týkajúce sa ochrany a dobrých životných podmienok detí. To sa môže týkať najmä duševného zdravia detí, očkovania a prevencie rakoviny u detí a starostlivosti o detských onkologických pacientov v rámci programu EU4Health⁶². Na chudobu a sociálne vylúčenie detí sa vzťahuje Európsky sociálny fond plus⁶³, na obchodovanie s deťmi a sexuálne zneužívanie detí sa vzťahuje Fond pre vnútornú bezpečnosť⁶⁴, na podporu v oblasti azylu, integrácie alebo návratu zameranú na deti z krajín mimo EÚ sa vzťahuje Fond pre azyl, migráciu a integráciu⁶⁵, na prístup k nesegregovaným službám v oblasti vzdelávania, bývania, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti a starostlivosti o deti sa vzťahuje Európsky fond regionálneho rozvoja⁶⁶. Reformy, investície a politiky pre ďalšiu generáciu detí a mládeže, ako sú vzdelávanie a zručnosti, sa môžu riešiť aj v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti⁶⁷. Únia spolufinancuje centrá pre bezpečnejší internet v členských štátoch s cieľom poskytovať činnosti na zvyšovanie informovanosti a zdroje o bezpečnosti detí na internete. Podporuje aj deti, opatrovateľov a pedagógov pri nahlasovaní materiálu obsahujúceho sexuálne zneužívanie detí prostredníctvom poradenských a oznamovacích služieb liniek pomoci pre deti a horúcich liniek. Okrem toho rámcový program Únie pre výskum a inováciu

⁵⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/693 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Spravodlivosť a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1382/2013 ([Ú. v. EÚ L 156, 5.5.2021](#)).

⁵⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory ([Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021](#)).

⁶⁰ Pozri: [Barnahus](#).

⁶¹ Pozri: [Hlavná iniciatíva TSI 2024 – Reinforce Democracy and the Rule of Law \(Posilnenie demokracie a právneho štátu\) – Európska komisia \(europa.eu\)](#).

⁶² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/522 z 24. marca 2021, ktorým sa zriaďuje akčný program Únie v oblasti zdravia („program EU4Health“) na obdobie rokov 2021 – 2027 a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 282/2014 ([Ú. v. EÚ L 107, 26.3.2021](#)).

⁶³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 ([Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021](#)).

⁶⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1149 zo 7. júla 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na vnútornú bezpečnosť ([Ú. v. EÚ L 251, 15.7.2021](#)).

⁶⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1147 zo 7. júla 2021, ktorým sa zriaďuje Fond pre azyl, migráciu a integráciu ([Ú. v. EÚ L 251, 15.7.2021](#)).

⁶⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058 z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde ([Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021](#)).

⁶⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti ([Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021](#)).

Horizont Európa⁶⁸ podporuje rôzne projekty spojené s ochranou detí v tematických oblastiach výskumu vrátane predchádzania sexuálnemu vykorisťovaniu detí a domácejmu a sexuálnemu násiliu.

- (23) Závazok Únie v oblasti ochrany detí sa odráža aj v jej vonkajšej činnosti. V roku 2022 žilo v zóne konfliktu približne 468 miliónov detí (viac ako každé šieste dieťa). Obeťami detskej práce bolo v roku 2020 160 miliónov detí (9,6 % všetkých detí na celom svete)⁶⁹. Každých 10 minút zomrie niekde na svete mladistvé dievča v dôsledku násilia⁷⁰. Činnosť Únie v oblasti globálneho presadzovania práv detí a ochrany detí vychádza zo spôsobu, akým Únia v rámci svojho priestoru posilňuje a chráni svoje základy demokratických a základných práv. Cieľom akčného plánu pre mládež v rámci vonkajšej činnosti EÚ⁷¹ je podporovať zmysluplnú účasť detí a mládeže a posilnenie ich postavenia vo vonkajšej činnosti Únie. Cieľom akčného plánu pre rodovú rovnosť III⁷² je bojovať proti všetkým formám rodovo motivovaného násilia. Ochrana detí je kľúčovým cieľom usmernení Únie pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa a usmernení o deťoch v ozbrojených konfliktoch⁷³. V akčnom pláne Únie pre ľudské práva a demokraciu (2020 – 2024)⁷⁴ sa partnerské krajiny vyzývajú, aby napríklad budovali a posilnili systémy ochrany detí a prijali politiku nulovej tolerancie voči detskej práci. K tomuto cieľu prispeje navrhované nariadenie o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie. Tento záväzok sa odrazil aj v oznámení o dôstojnej práci⁷⁵, ktoré bude podporovať boj proti detskej práci.
- (24) Je veľmi potrebné chrániť deti pred zmenou klímy a environmentálnymi rizikami na území EÚ aj na celom svete. U detí je oveľa väčšia pravdepodobnosť než u dospelých, že v dôsledku zhoršovania životného prostredia zmeny klímy, znečistenia a straty biodiverzity utrpia vážne škody vrátane nezvratných a celoživotných následkov a úmrtia⁷⁶. Zvyšuje sa tým riziko, že deti budú čeliť závažnému porušovaniu práv v dôsledku vysídľovania, hladomoru a zvýšeného násilia, a to najmä v ozbrojených

⁶⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/695 z 28 apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie, stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia a zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1290/2013 a (EÚ) č. 1291/2013 ([Ú. v. EÚ L 170, 12.5.2021](#)).

⁶⁹ Medzinárodná organizácia práce a UNICEF, [Child labour, Global Estimates 2020, Trends and the road forward](#) (Detská práca, globálne odhady za rok 2020, trendy a cesta vpred), 2021.

⁷⁰ UNICEF, [A Statistical Snapshot of Violence against Adolescent Girls](#) (Štatistický prehľad násilia páchaného na dospievajúcich dievčatách), 2014.

⁷¹ Youth Action Plan (YAP) in EU external action 2022 – 2027 Promoting meaningful youth participation and empowerment in EU external action for sustainable development, equality and peace (Akčný plán pre mládež v rámci vonkajšej činnosti EÚ na roky 2022 – 2027 – Podpora zmysluplnej účasti mládeže a posilnenie jej postavenia v rámci vonkajšej činnosti EÚ v prospech udržateľného rozvoja, rovnosti a mieru) [JOIN(2022) 53 final].

⁷² Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť (GAP) III – ambiciózny program pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien v rámci vonkajšej činnosti EÚ, [JOIN(2020) 17 final].

⁷³ [Usmernenia EÚ o deťoch v ozbrojených konfliktoch, aktualizované v roku 2008](#).

⁷⁴ Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024 [JOIN(2020) 5 final].

⁷⁵ Oznámenie o dôstojnej práci na celom svete v záujme globálnej spravodlivej transformácie a udržateľnej obnovy [COM(2022) 66 final].

⁷⁶ *Report of the UN Special Rapporteur on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment* (Správa osobitného spravodajcu OSN pre otázku záväzkov v oblasti ľudských práv týkajúcich sa využívania bezpečného, čistého, zdravého a udržateľného životného prostredia), [A/HRC/37/58](#), 2018, body 57 a 58.

konfliktach⁷⁷. Je potrebné riešiť odlišné vplyvy zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia na ženy, deti a zraniteľné skupiny⁷⁸. V usmerneniach k adaptačným stratégiám a plánom členských štátov z roku 2023⁷⁹ sa zdôrazňuje, že deti sú jednou zo zainteresovaných strán, u ktorých je vyššia pravdepodobnosť, že ich zasiahne zmena klímy, a ktoré treba zapojiť aj do procesu adaptácie na zmenu klímy. Pri prijímaní opatrení na riešenie zmeny klímy by zmluvné strany mali rešpektovať, podporovať a zohľadňovať svoje príslušné záväzky v oblasti ľudských práv vrátane práv detí⁸⁰. V rámci globálneho cieľa v oblasti adaptácie, ktorý bol prijatý na konferencii COP28⁸¹, sa zmluvné strany nabádajú, aby zabezpečili medzigeneračnú rovnosť a sociálnu spravodlivosť a aby pritom zohľadnili zraniteľné skupiny vrátane detí. To si vyžaduje aj zabezpečenie aktívnej účasti detí na rozhodovaní o závažných záležitostiach, ktoré majú vplyv na ochranu ich práv. Perspektíva detí a mladých ľudí je súčasťou činností Európskeho klimatického paktu⁸², a najmä siete ambasádorov a partnerov klimatického paktu.

- (25) Toto odporúčanie je určené členským štátom. K dodržiavaniu tohto odporúčania sa vyzývajú aj kandidátske krajiny, potenciálne kandidátske krajiny na pristúpenie k Únii a krajiny podieľajúce sa na susedskej politike Únie.

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

Predmet úpravy

1. Členské štáty by mali prijať účinné, vhodné a primerané opatrenia na ďalší rozvoj a posilnenie integrovaných systémov ochrany detí s cieľom chrániť deti pred akoukoľvek formou násillia, t. j. všetkými formami fyzického alebo duševného násillia, zraneniami alebo zneužívaním, zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, zlým zaobchádzaním alebo vykorisťovaním vrátane sexuálneho zneužívania, fyzicky, online alebo vo virtuálnych svetoch (ďalej len „násillie páchané na detoch“).
2. Členské štáty by mali zaujať integrovanejší prístup v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Dieťaťom je osoba mladšia ako 18 rokov⁸³.

⁷⁷ Výbor OSN pre práva dieťaťa, všeobecný komentár č. 26 o právach detí a životnom prostredí s osobitným zameraním na zmenu klímy, 2023.

⁷⁸ Spoločné oznámenie o riešení vplyvu zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia [JOIN(2023) 19 final].

⁷⁹ Oznámenie Komisie s názvom Usmernenia k adaptačným stratégiám a plánom členských štátov, 2023/C 264/01 (Ú. v. EÚ C 264, 27.7.2023).

⁸⁰ Oficiálne stanovisko EÚ k rokovaniu COP28 zahrnuté v [záveroch Rady o prípravách na 28. konferenciu zmluvných strán \(COP 28\) Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy \(UNFCCC\)](#), Dubaj, 17. októbra 2023.

⁸¹ UNFCCC, [Global goal on adaptation](#) (Globálny cieľ v oblasti adaptácie).

⁸² Pozri: [European Climate Pact - European Union](#) (Európsky klimatický pakt – Európska únia) (europea.eu).

⁸³ Ako je definované v Dohovore OSN o právach dieťaťa.

Zameranie ochranných systémov na deti

Rešpektovanie detí ako držiteľov práv, zohľadňovanie názorov detí a informovanie detí spôsobom vhodným pre deti a zvyšovanie informovanosti

3. Členské štáty by mali vždy v prvom rade zohľadniť najlepší záujem dieťaťa a zabezpečiť, aby boli deti uznávané, rešpektované a chránené ako nositelia práv s nespochybniteľnými právami na ochranu.
4. Členské štáty by mali na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni zaviesť mechanizmy, ktoré deťom umožnia slobodne a zmysluplným, inkluzívnym, prístupným a bezpečným spôsobom vyjadrovať svoje názory na záležitosti, ktoré sa ich týkajú. V uvedených záležitostiach by členské štáty mali posilniť postavenie detí tým, že zohľadnia názory detí podľa ich veku a vyspelosti a zabezpečia najmä zapojenie detí do vypracúvania, monitorovania a hodnotenia stratégií, politík, programov a služieb ochrany detí.
5. Členské štáty by mali aktívne zvyšovať informovanosť o právach a potrebách detí, o posilnení postavenia detí a o preventívnych a ochranných opatreniach. Takéto opatrenia by mali zahŕňať možnosti nahlasovať nebezpečné situácie a získať podporu vrátane psychologickú podporu, ako aj informácie o osobitných rizikách spojených s akoukoľvek formou násillia páchaného na deťoch vrátane sexuálneho zneužívania detí. Členské štáty by mali poskytovať informácie verejnosti vrátane detí, ich rodičov a opatrovateľov, všetkých dospelých osôb, ktoré sú v kontakte s deťmi v rôznych sektoroch, a všetkých príslušných zainteresovaných strán.
6. Členské štáty by mali prostredníctvom zainteresovaných strán podnecovať a podporovať používanie dostupného jazyka vhodného pre deti, a to aj v škole, v mediálnych kampaniach vrátane sociálnych médií. Takýto jazyk by mal byť prispôsobený veku, vyspelosti a potrebám príslušných detí.

Zabezpečenie inkluzívnych systémov ochrany detí

7. Členské štáty by mali prijať vhodné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa s deťmi vždy zaobchádzalo bez akejkoľvek diskriminácie a spôsobom, ktorý chráni ich dôstojnosť. Takéto zaobchádzanie by malo byť primerané ich veku, vyspelosti a úrovni porozumenia a malo by zohľadňovať ich jedinečnú osobnosť, záujmy a akékoľvek osobitné potreby, ktoré môžu mať. Členské štáty by sa mali usilovať zabezpečiť, aby všetky deti v celej ich rozmanitosti mohli na rovnakom základe požívať rovnaké práva na prístup a využívať ochranu na celom svojom území, v mestských, vidieckych a vzdialených oblastiach alebo v najvzdialenejších regiónoch Únie. Podľa článku 21 charty sa zakazuje „akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“.
8. Členské štáty by mali poskytovať cieľenú podporu osobitným skupinám detí, ako sú deti v núdzi, deti s osobitnými znevýhodneniami a deti, ktorým hrozí diskriminácia alebo ktoré čelia osobitným rizikám násillia, s cieľom poskytovať prístupné, kvalitné služby zohľadňujúce potreby detí a starostlivosť o všetky deti. Členské štáty by mali venovať pozornosť najmä odporúčaniam stanoveným v Európskej záruke pre deti

a národným akčným plánom prijatým v tejto súvislosti, a to aj prostredníctvom pridelenia primeraných zdrojov.

9. Členské štáty sa vyzývajú, aby v rámci národných akčných plánov, akcií a stratégií prijatých v kontexte stratégií Únie rovnosti vypracovaných Komisiou, stratégie boja proti antisemitizmu a podpory židovského života EÚ a akčného plánu pre integráciu a začlenenie vykonávali príslušné opatrenia týkajúce sa detí vrátane boja proti diskriminácii detí a zabezpečenia ich ochrany.

Reakcia na bezpečnostné potreby detí vo fyzickom aj digitálnom prostredí

10. Členské štáty by mali prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby deti boli v bezpečí a cítili sa bezpečne vo všetkých fyzických priestoroch, najmä v škole vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, alebo počas mimoškolských aktivít, kultúrnych aktivít a športu, ako aj na verejných priestranstvách.
11. Členské štáty sa vyzývajú, aby zvyšovali informovanosť o význame ochrany všetkých základných práv vrátane súkromia a osobných údajov v digitálnej oblasti a šírili informácie o podpore dostupnej deťom obetiam násillia. Členské štáty by mali prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby boli deti v online priestore v bezpečí a cítili sa bezpečne, a to aj prostredníctvom opatrení na zlepšenie digitálnej gramotnosti a bezpečného používania digitálnych technológií medzi deťmi, použitím dostupného jazyka prispôbeného ich veku, vyspelosti a potrebám s cieľom zabezpečiť, aby deti prosperovali v digitálnom prostredí. Malo by sa to týkať aj zvyšovania informovanosti a odbornej prípravy pre rodiny, opatrovateľov a školy, a to od útleho veku, s podporou príslušných odborníkov, ako sú centrá pre bezpečnejší internet.
12. Členské štáty sa vyzývajú, aby pokračovali v koordinácii s Komisiou s cieľom zvýšiť ochranu, posilnenie postavenia v digitálnej oblasti a bezpečnosť detí online, najmä pri vykonávaní Európskej stratégie vytvárania lepšieho internetu pre deti plus a zabezpečovaním účinného presadzovania aktu o digitálnych službách. Osobitná pozornosť by sa mala venovať iniciatívam na zvyšovanie informovanosti o nových výzvach v oblasti bezpečnosti a dobrých životných podmienok detí, ktoré prináša umelá inteligencia, virtuálne svety, nadmerné vystavenie digitálnemu obsahu, digitálne hrozby (ako sú nenávistné prejavy, kybernetické šikanovanie, obťažovanie, sexuálne zneužívanie detí, grooming a násilný obsah) alebo agresívny marketing, a to aj prostredníctvom záruk ochrany detí už v štádiu návrhu.

Ochrana integrity a duševného zdravia detí

13. Členským štátom sa odporúča, aby prijali všetky vhodné legislatívne, administratívne, sociálne a vzdelávacie opatrenia na ochranu telesnej a duševnej integrity detí. Tieto opatrenia by mali:
 - a) zabezpečiť celkovú telesnú a duševnú integritu, vývoj a dobré životné podmienky dieťaťa vo fyzickom aj digitálnom prostredí s náležitým ohľadom na zraniteľnosť dieťaťa, jeho potenciálne osobitné potreby a riziká diskriminácie;
 - b) chrániť deti pred neprimeraným vplyvom obchodných záujmov, ako sú (digitálne) hazardné hry, agresívny marketing, alkohol, tabak a nezdravá konzumácia potravín, a zároveň predchádzať rizikám závislosti detí a chrániť ich pred týmito rizikami.

14. Členské štáty by mali vo svojich vnútroštátnych stratégiách v oblasti duševného zdravia identifikovať deti ako prioritnú cieľovú skupinu a poskytovať komplexnú podporu vrátane prevencie duševných porúch a psychologickéj podpory s cieľom vytvoriť prostredie, v ktorom sa deti cítia bezpečne a v ktorom sú vypočuté ich obavy.
15. Členské štáty by mali zvyšovať informovanosť o zdraví vrátane otázok duševného zdravia a očkovania detí. Členské štáty sa vyzývajú, aby uľahčili vykonávanie dostupných programov na podporu zdravia a prevenciu chorôb zameraných na deti a zaručili včasnú a primeranú zdravotnú starostlivosť, psychosociálnu podporu a vzdelávaciu pomoc deťom s diagnózou rakoviny. Mali by tiež zaručiť účinný prístup detí k zdravej výžive a pravidelnej fyzickej aktivite. Takéto programy by mali zahŕňať aj deti so závislosťou.
16. Členské štáty by mali vyčleniť primerané ľudské a finančné zdroje na poskytovanie príslušnej zdravotnej podpory vrátane prístupu k psychologickéj podpore už v ranom štádiu. Na tento účel by členské štáty mali čo najlepšie využívať dostupné finančné prostriedky Únie.
17. Členským štátom sa odporúča, aby prostredníctvom komplexných plánov boja proti šikanovaniu prijali všetky vhodné legislatívne, administratívne, sociálne a vzdelávacie opatrenia na predchádzanie šikanovaniu a na ochranu detí pred šikanovaním vrátane kybernetického šikanovania. Takéto opatrenia by sa mali pri náležitom zohľadnení veku a zraniteľnosti detí zamerať na boj proti násiliu, predsudkom a diskriminácii a na podporu empatie a pozitívneho a bezpečného prostredia ochrany v škole a v jej okolí, pri voľnočasových aktivitách a pri digitálnych činnostiach. Na vypracúvaní týchto opatrení by sa mali podieľať učitelia a pedagógovia, vzdelávacie orgány, odborníci v oblasti zdravotnej starostlivosti (vrátane duševného zdravia), študenti a rodiny. Opatrenia by mali zabezpečiť prevenciu a včasnú identifikáciu a poskytnúť jasné usmernenia, odbornú prípravu a praktické nástroje pre obete, pozorovatelia, ako sú učitelia, zamestnanci škôl, tréneri, študenti, rodičia, ako aj páchatelia o tom, ako zaobchádzať so šikanovaním a riešiť ho. Takéto opatrenia by mali zahŕňať aj poskytovanie informácií o tom, ako nahlásovať šikanovanie a zasahovať v prípadoch šikanovania, ako vyhľadať pomoc a podporu a ako zvrátiť zneužívajúce a toxické správanie.

Všeobecný rámec integrovaných systémov ochrany detí

Vytvorenie a účinné vykonávanie konzistentného právneho a politického rámca

18. Členské štáty sa vyzývajú, aby ďalej rozvíjali a posilňovali integrované systémy ochrany detí založené na komplexnom vnútroštátnom právnom a politickom rámci, a to najmä:
 - a) vypracovanie národných plánov na boj proti násiliu páchanému na deťoch a zabezpečenie ich ochrany;
 - b) stanovenie povinností pre všetkých relevantných aktérov v príslušných sektoroch, ako je zdravotníctvo, vzdelávanie a odborná príprava, sociálna ochrana, spravodlivosť, presadzovanie práva, migrácia a azyl, digitálna oblasť, šport, voľný čas, kultúra, médiá, financie, podnikanie a životné prostredie, s cieľom plne rešpektovať, chrániť a dodržiavať práva dieťaťa, a to aj pri

vykonávaní opatrení v oblasti prevencie, nahlasovania a ochrany a účinnej podpory reagujúcej na potreby detí;

- c) zabezpečenie účinného uplatňovania a vykonávania vnútroštátnych právnych predpisov a právnych predpisov Únie v oblasti ochrany detí na všetkých úrovniach;
- d) posudzovanie nových legislatívnych a iných politických návrhov so zreteľom na ich vplyv na ochranu detí z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska.

Vytvorenie koordinačných štruktúr a mechanizmov

- 19. V reakcii na potreby detí by členské štáty mali prijať vhodné opatrenia na posilnenie koordinácie a spolupráce všetkých príslušných ministerstiev a sektorov a na rôznych úrovniach právomocí – na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni a v cezhraničných situáciách. Takáto spolupráca a koordinácia by mali zahŕňať predchádzanie násiliu páchanému na deťoch, zabezpečenie ochrany detí a lepšiu integráciu vnútroštátnych systémov ochrany detí.
- 20. Členské štáty by mali podporovať interdisciplinárny prístup k ochrane detí zahŕňajúci všetkých aktérov v oblasti ochrany detí vrátane súkromných subjektov, verejných orgánov, občianskej spoločnosti, rodiny, opatrovateľov a samotných detí a zároveň podporovať rodiny ako primárnych opatrovateľov.
- 21. Členské štáty by mali predovšetkým objasniť rozdelenie úloh a zodpovedností medzi verejnými službami a odborníkmi pracujúcimi v oblasti ochrany detí a zároveň zabezpečiť ich multidisciplinárnu koordináciu a spoluprácu. Členské štáty by mali podporovať primerane regulované a monitorované zapojenie súkromného sektora a organizácií občianskej spoločnosti, najmä prostredníctvom certifikácie, akreditácie, registrácie a pravidelného preverovania zariadení, inštitúcií a odborníkov, ktorí poskytujú starostlivosť a služby deťom.
- 22. Členské štáty sa tiež vyzývajú, aby zriadili alebo vymenovali orgán poverený týmito povinnosťami v oblasti spolupráce a koordinácie, pričom náležite zohľadnia existujúce vnútroštátne a regionálne štruktúry a mechanizmy.

Podpora koordinácie s regionálnymi a miestnymi aktérmi

- 23. Vzhľadom na dôležitú úlohu regionálnych a miestnych orgánov pri ochrane detí pred násilím by sa všetky odporúčania adresované členským štátom v tomto odporúčaní mali chápať tak, že zahŕňajú regionálne a miestne orgány, ak záležitosť patrí do ich príslušných právomocí.
- 24. Mala by sa zabezpečiť účinná koordinácia medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi, a to aj prostredníctvom výmeny skúseností a osvedčených postupov.
- 25. Vnútroštátne a regionálne orgány by mali podľa potreby poskytovať primeranú podporu miestnym programom na ochranu detí, najmä pokiaľ ide o financovanie, odbornú prípravu, vhodné a prístupné priestory, ochranu detí a protokoly, zvyšovanie informovanosti a integrovanú podporu a monitorovanie, so zapojením všetkých príslušných miestnych sektorov, zainteresovaných strán a samotných detí a podporu miestnych intervencií v prostredí a komunite dieťaťa.

Posilnenie ľudských a finančných zdrojov

26. Členské štáty by mali vyčleniť osobitné finančné prostriedky na zabezpečenie toho, aby ľudské a finančné zdroje pridelené na služby ochrany detí boli primerané na zabezpečenie účinného integrovaného systému ochrany detí na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni a vo všetkých sektoroch. Pri zabezpečovaní takéhoto pridelovania zdrojov by členské štáty mali využívať nástroje na systematické monitorovanie nákladov a rozpočtovania orientovaného na deti, a to aj čo najlepším využitím dostupných finančných prostriedkov Únie.
27. Členské štáty by mali zabezpečiť primerané pridelovanie zdrojov a podmienky na zabezpečenie atraktívnosti pracovných miest, najmä prostredníctvom plánovania pracovnej sily, rozvoja a poskytovania podpory vrátane podpory duševného zdravia pre odborníkov pracujúcich s deťmi.
28. Členské štáty by mali presadzovať kultúru práv dieťaťa a zodpovednosti všetkých odborníkov a dospelých, ktorí sú v kontakte s deťmi. Členské štáty by mali zväziť systematické vypracovanie odborných protokolov a noriem týkajúcich sa postupov na ochranu detí a záruk ochrany detí s cieľom zabezpečiť, aby všetky organizácie pracujúce pre deti a s deťmi mali zavedené spoľahlivé politiky ochrany detí a mechanizmy nahlasovania situácií násilia.
29. Členské štáty by mali podporovať rámce kvality pre odborníkov pracujúcich v oblasti ochrany detí a dospelých prichádzajúcich do kontaktu s deťmi s cieľom zabezpečiť, aby sa odborníci a odborníci pracujúci pre deti a s deťmi na všetkých úrovniach preverovali a prijímali s náležitou starostlivosťou.
30. Členské štáty by mali odborníkom pracujúcim v oblasti ochrany detí poskytnúť osobitné multidisciplinárne vzdelávanie, odbornú prípravu a usmernenia týkajúce sa osobitných kompetencií súvisiacich s právami detí a normami v oblasti ochrany detí. To by malo zahŕňať vzdelávanie, odbornú prípravu a usmernenia týkajúce sa prevencie a odhaľovania včasných príznakov násilia páchaného na deťoch a účinnej reakcie na ne, ako aj vzdelávanie, odbornú prípravu a usmernenia týkajúce sa detskej psychológie a komunikácie v jazyku primeranom veku, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať zraniteľnosti detí. Mala by sa zabezpečiť aj odborná príprava v oblasti koordinačných a kooperačných protokolov v oblasti ochrany detí vrátane postupov a určenia úloh a povinností odborníkov a príslušných orgánov. Členské štáty sa vyzývajú, aby využívali finančné prostriedky z dostupných programov Únie na zvyšovanie a obnovu kvalifikácie a na neustály rozvoj odborných kompetencií odborníkov pracujúcich v oblasti ochrany detí.

Komplexnejší zber údajov, posilnenie systémov monitorovania a hodnotenia

31. Členské štáty by mali vypracovať osobitné metodiky správy údajov s cieľom zlepšiť monitorovacie a hodnotiace rámce svojich systémov ochrany detí.
32. Pri plnom dodržiavaní právnych predpisov o ochrane osobných údajov by členské štáty mali organizovať zber príslušných oficiálnych rozčlenených štatistík a iných údajov (z administratívnych zdrojov, ako aj z prieskumov a iných typov kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu) týkajúcich sa násilia páchaného na deťoch a ochrany detí. Členské štáty by takisto mali vyvinúť osobitné úsilie na ďalší rozvoj analýzy trendov prostredníctvom pravidelného zberu údajov s cieľom umožniť včasnú porovnávaciu analýzu násilia páchaného na deťoch a efektívnosti systémov ochrany detí a skvalitniť zber údajov o nezvestných deťoch v Únii.

33. Členské štáty sa tiež vyzývajú, aby vypracovali systémy monitorovania a hodnotenia v súlade s vnútroštátnymi a regionálnymi právomocami vrátane ukazovateľov práv a dobrých životných podmienok detí. Takýmto monitorovaním a hodnotením by sa malo zabezpečiť nezávislé monitorovanie systémov ochrany detí. To by sa mohlo zabezpečiť najmä prostredníctvom nezávislej národnej inštitúcie pre práva detí s primeranými zdrojmi alebo ombudsmana pre deti.
34. Členské štáty by mali pokračovať vo výskume násilia páchaného na deťoch a integrovaných systémoch ochrany detí. Aby boli dostupné údaje špecifické pre deti, výskum by sa mal zamerať aj na priamu účasť detí s potrebnými procesnými zárukami a opatreniami na ochranu údajov, ako aj na vhodné a dostupné informácie, metódy a nástroje vhodné pre deti. Tie by mali zohľadňovať vývojové štádium detí a ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a mali by byť prístupné pre deti so zdravotným postihnutím a rôzneho veku a prostredia. Výsledky výskumu by sa mali analyzovať so zameraním na deti, pričom by sa pri interpretácii výsledkov mali uprednostniť pohľady a skúsenosti detí a malo by sa zabezpečiť, aby boli vypočítané názory a potreby detí a aby boli pre výskumný proces a jeho výsledky kľúčové.

Kontinuita komplexných a koordinovaných služieb na riešenie potrieb detí

Potreba proaktívnej a systémovej prevencie všetkých foriem násilia páchaného na deťoch

35. Členské štáty by mali zabezpečiť dostatočné preventívne a včasné opatrenia na identifikáciu, včasné varovanie a včasnú podporu ako súčasť svojich integrovaných systémov ochrany detí na predchádzanie násiliu páchanému na deťoch.
36. Členské štáty sa vyzývajú, aby v rámci vzdelávania vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a v rámci odbornej prípravy podporovali bezpečné a inkluzívne prostredie a zároveň bojovali proti diskriminácii a reagovali na osobitné zraniteľné miesta. Členské štáty by mali okrem iného zvyšovať informovanosť detí o ich právach a podporných službách, vyškolit odborníkov v oblasti včasných príznakov násilia a protokolov, monitorovať a podporovať duševné zdravie a dobré životné podmienky detí a učiteľov, zabezpečiť zavedenie príslušných záruk a protokolov na ochranu detí a koordinovať úsilie medzi vzdelávaním a inými sektormi, aby sa rodinám a deťom ovplyvneným okolnosťami mimo dosahu školy poskytovala plná podpora.
37. Členským štátom sa odporúča zakázať telesné tresty detí vo všetkých prostrediach a posilniť integrované podporné služby pre deti a ich rodiny. Členské štáty by mali rodinám poskytnúť potrebnú sociálnu ochranu a podporu na zabezpečenie rozvoja a dobrých životných podmienok detí, a to aj prostredníctvom účinného predchádzania takýmto trestom a včasnej intervencie. Členské štáty by tiež mali poskytovať rodičovskú a rodinnú podporu, pričom by mali zabezpečiť potrebné podmienky, aby sa zabránilo odlúčeniu rodiny v najlepšom záujme dieťaťa.

Zabezpečenie nahlasovania a postúpenia prípadov násilia páchaného na deťoch

38. Členské štáty by mali zaviesť bezpečné, dôverné, dostatočne propagované mechanizmy podávania sťažností a nahlasovania zohľadňujúce potreby detí, najmä právo na súkromie, a to aj prostredníctvom nepretržitej linky pomoci, horúcich liniek a online služieb. Takéto mechanizmy by mali byť prístupné, mali by používať jazyk primeraný veku a mali by byť prispôbené osobitným potrebám detí. Členské štáty

by mali prijať vhodné opatrenia na zabezpečenie toho, aby boli deti dobre informované o svojich právach na využívanie týchto mechanizmov nahlasovania.

39. Členským štátom sa odporúča, aby jasne vymedzili pravidlá nahlasovania prípadov násilia páchaného na deťoch. Ak má na násilí účasť nositeľ rodičovských práv a povinností alebo ak by mohol vzniknúť iný konflikt záujmov medzi detskou obeťou a nositeľom rodičovských práv a povinností, členské štáty by mali prihliadať na najlepší záujem dieťaťa a zabezpečiť, aby žiaden úkon vyžadujúci si súhlas nebol podmienený súhlasom nositeľa rodičovských práv a povinností.
40. Od odborníkov, najmä tých, ktorí v sektoroch ochrany detí, vzdelávania, starostlivosti o deti a zdravotnej starostlivosti pracujú v úzkom kontakte s deťmi, by sa malo vyžadovať, aby v súlade s právom Únie a vnútroštátnym právom oznamovali príslušným orgánom, ak majú opodstatnené dôvody domnievať sa, že bol spáchaný trestný čin alebo je pravdepodobné, že takýto trestný čin bude spáchaný.
41. Mechanizmy podávania sťažností by na účely nahlasovania násilia páchaného na deťoch mali byť prístupné všetkým deťom, ich nositeľom rodičovských práv a povinností alebo inej vhodnej dospeléj osobe zastupujúcej ich záujmy a tretím osobám.
42. Členské štáty by mali vytvoriť komplexné multidisciplinárne referenčné mechanizmy pre sťažnosti týkajúce sa násilia páchaného na deťoch, ktoré by sa vzťahovali na všetky príslušné sektory vrátane zdravotníctva (vrátane duševného zdravia), sociálnej ochrany, vzdelávania a spravodlivosti a presadzovania práva.
43. Tieto mechanizmy podávania sťažností, nahlasovania a postúpenia by mali mať primerané zdroje a mali by byť dobre koordinované v rámci integrovaného systému ochrany detí, aby sa v poskytovaní podpory zabránilo akýmkoľvek neprimeraným oneskoreniam.

Zabezpečenie kontinuity viacsektorových podporných služieb v prípadoch násilia páchaného na deťoch

44. Členské štáty by mali zabezpečiť integrovanú správu prípadov s podporou primeranou veku a celostnou podporou, ako je zdravotná starostlivosť, emocionálna, psychologická a vzdelávacia podpora a akákoľvek iná vhodná podpora, ktorú vyžadujú individuálne okolnosti dieťaťa. Členské štáty by na účely spolupráce s kontaktnými osobami príslušných orgánov mali stanoviť vymenovanie vhodnej dospeléj osoby, ktorá bude v kontakte s dieťaťom.
45. Členské štáty by mali zabezpečiť relevantnú koordináciu so sociálnymi službami s cieľom poskytovať pomoc a podporu detským obetiam, ich rodine a iným opatrovateľom hneď, ako príslušné orgány majú povedomie o primerane odôvodnenom náznaku násilia. Mali by sa zaviesť aj programy osobitnej podpory a včasnej intervencie pre deti, ktoré spáchali trestné činy alebo ktorým hrozí, že ich spáchajú z dôvodov, ktoré jasne súvisia s ich rodinnou alebo životnou situáciou.

Deinštitucionalizácia a prechod na kvalitnú rodinnú a komunitnú starostlivosť a služby pri náležitom zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa

46. Členské štáty by mali prijať všetky opatrenia na zabezpečenie prioritizácie rodinnej a komunitnej starostlivosti o deti, pričom pri umiestňovaní detí do náhradnej starostlivosti v prvom rade zohľadnia najlepší záujem dieťaťa, pričom sa náležite

zohľadnia potreby a želania každého dieťaťa. Chudoba by nikdy nemala byť jediným dôvodom na to, aby bolo dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

47. Členské štáty by mali investovať do kvalitných nebytových služieb založených na rodine a komunite vrátane prístupného bývania s cieľom čo najskôr podporiť deti so zdravotným postihnutím a ich rodiny, aby sa zabránilo umiestňovaniu detí so zdravotným postihnutím do ústavov a aby sa podporilo ich plné začlenenie a účasť v komunite.
48. Členské štáty by mali podporovať vnútroštátne stratégie a programy na urýchlenie deinštitucionalizácie a prechodu na kvalitné služby rodinnej a komunitnej starostlivosti o deti bez rodičovskej starostlivosti a deti so zdravotným postihnutím, a to v najlepšom záujme detí. Členské štáty by mali prijať a využívať osvedčené postupy deinštitucionalizácie detí so zdravotným postihnutím s cieľom posilniť prechod od ústavnej starostlivosti k službám poskytujúcim podporu v komunite.
49. S cieľom zabezpečiť prechod na deinštitucionalizáciu v najlepšom záujme detí sa členské štáty vyzývajú, aby riešili problém nedostatku pestúnskych rodín, najmä v prípade detí v neistých situáciách alebo s komplexnými potrebami, alebo s cieľom udržať súrodencov spolu. Mali by sa vyčleniť primerané zdroje najmä na zabezpečenie príslušných podporných služieb pre komunitnú alebo rodinnú starostlivosť. Malo by sa zabezpečiť aj príslušné preverovanie a monitorovanie a malo by sa vynaložiť maximálne úsilie na to, aby sa zabránilo viacnásobnému premiestňovaniu detí, ktoré nežijú so svojou pôvodnou rodinou. Mali by sa zväžiť najlepšie postupy, pokiaľ ide o prechod a reintegráciu do pôvodnej rodiny. Malo by sa zabrániť prijímaniu detí bez rodinnej starostlivosti na nevhodných miestach (ako sú hotelové alebo nemocničné izby), pokiaľ nejde o núdzový tranzit na čo najkratší čas a nie sú pri tom zavedené príslušné ochranné záruky.
50. Členské štáty by takisto mali poskytovať komplexné podporné a prípravné programy na pomoc deťom a mladým dospelým vrátane detí a mladých dospelých so zdravotným postihnutím a migrujúcich detí bez sprievodu v procese prechodu zo systému náhradnej starostlivosti alebo z justičného systému pre mladistvých alebo z akýchkoľvek iných uzavretých alebo polouzavretých zariadení k nezávislému životu a plnému začleneniu do komunity. Členské štáty sa vyzývajú, aby v rámci svojich vnútroštátnych systémov ochrany detí zabezpečili vypracovanie osobitných plánov na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi vrátane detí z inštitucionálnych zariadení alebo zariadení uzavretého typu.

K súdnictvu čoraz viac zohľadňujúcemu potreby detí

51. Členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia na riešenie nedostatkov týkajúcich sa kapacity ich vnútroštátneho justičného systému riešiť potreby detí a uľahčiť účinný výkon ich práv. Členské štáty by sa v súlade s uplatniteľnými pravidlami podľa vnútroštátneho práva a práva Únie mali predovšetkým usilovať zabezpečiť, aby:
 - a) súdne konania týkajúce sa detí boli prispôsobené ich veku, potrebám a zraniteľnosti;
 - b) sa pred súdnym konaním, počas neho a po jeho skončení deti posudzovali a podporovali individuálne, vhodným spôsobom a podľa potreby na základe individuálnych okolností prípadu, v súlade s ich osobitnými potrebami a aby sa pritom zohľadňoval ich vek, vyspelosť a názory;
 - c) deti mohli počas trestného konania využívať osobitné ochranné opatrenia vrátane využívania komunikačných technológií a iných technických nástrojov

na poskytovanie alebo vykonávanie dôkazov vzhľadom na ich osobitnú zraniteľnosť a aby sa pritom zohľadnilo posúdenie ich potrieb;

- d) sa deťom poskytovali informácie o prostriedkoch prístupu k spravodlivosti, všeobecných aspektoch vedenia súdnych konaní, ktoré sa ich týkajú, a o ich právach v súvislosti s takýmito konaniami v ľahko prístupnom jazyku zohľadňujúcom ich potreby;
 - e) deti boli v súdnom konaní vypočuté vo všetkých otázkach, ktoré sa ich týkajú, čím sa im poskytne skutočná a účinná príležitosť vyjadriť ich názory, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu; sa ich názory zohľadnili v otázkach, ktoré sa ich týkajú v závislosti od ich veku a vyspelosti, a aby sa zabránilo sekundárnej viktimizácii spôsobenej viacerými vypočutiami a výsluchmi;
 - f) deti mali prístup k právnej pomoci, ktorá zahŕňa bezplatnú a účinnú právnu pomoc vo forme právneho poradenstva a právneho zastupovania, a to vo všetkých fázach súdneho konania;
 - g) deti mali prístup k bezplatným tlmočnickým a prekladateľským službám vo všetkých fázach súdneho konania;
 - h) deti v cezhraničných prípadoch mali prístup k videokonferencii alebo inej technológii diaľkovej komunikácie na účely účasti na konaní a vykonávania dôkazov;
 - i) deti počas súdneho konania sprevádzal ich nositeľ rodičovských práv a povinností alebo iná vhodná dospelá osoba;
 - j) súkromie a osobné údaje detí, ktoré sú účastníkmi súdnych konaní, boli chránené;
 - k) sa pozbavenie osobnej slobody detí, a najmä migrujúcich detí, vždy používalo ako krajné opatrenie obmedzené na čo najkratšie primerané časové obdobie v závislosti od individuálneho posúdenia dieťaťa a aby boli k dispozícii primerané alternatívne opatrenia;
 - l) sa predchádzanie recidívy podporovalo prostredníctvom rozvoja primeraných preventívnych a rehabilitačných programov pre osoby, ktoré boli odsúdené za trestný čin predstavujúci násilie páchané na deťoch;
 - m) boli alternatívy k súdnym konaniam, ako sú služby restoratívnej spravodlivosti, mediácia, odklon (od trestného stíhania) a alternatívne riešenie sporov, k dispozícii vždy, keď môžu slúžiť najlepšiemu záujmu dieťaťa, ale bez toho, aby takéto alternatívy bránili dieťaťu v prístupe k spravodlivosti prostredníctvom súdnych konaní.
52. Členské štáty by mali vytvoriť spoločný rámec pre spoluprácu a koordináciu medzi odborníkmi pracujúcimi s deťmi alebo pre deti v súdnych konaniach alebo zásahoch, ktoré sa týkajú alebo ovplyvňujú deti.
53. Členské štáty by mali vyčleniť osobitné finančné prostriedky na zabezpečenie cielenej spolupráce viacerých agentúr a koordinačného prístupu na podporu detí v kontakte so systémom súdnictva, najmä obetí trestných činov, a to aj zriadením detských domov v súlade s modelom domu pre deti (*Barnahus*) alebo iným rovnocenným modelom zohľadňujúcim práva detí. Členské štáty by mali čo najlepšie využívať dostupné finančné prostriedky a technickú podporu na úrovni Únie.

54. Členské štáty by mali posilniť spoluprácu v prípadoch ochrany detí s cezhraničnými dôsledkami, a to aj prostredníctvom pomoci ústredných orgánov príslušných členských štátov určených podľa nariadenia Rady (EÚ) 2019/1111⁸⁴, napríklad zintenzívnením úsilia v oblasti prevencie, výmenou osvedčených postupov medzi členskými štátmi, najmä v kontexte Európskej justičnej siete pre občianske a obchodné veci, a uľahčením a posilnením nadnárodnej spolupráce medzi subjektmi podporujúcimi deti.

Osobitné opatrenia na ochranu migrujúcich detí

55. Pri vykonávaní paktu o migrácii a azyle a súvisiacich reforiem svojich systémov prijímania by členské štáty mali zabezpečiť ústrednú úlohu ochrany detí a priebežné posudzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa. To zahŕňa jasné a včasné postupy na individuálne posúdenie najlepšieho záujmu a zabezpečenie toho, aby sa všetky príslušné postupy a systémy prijímania prioritne prispôbili veku, potrebám a zraniteľnosti detí v súlade s právom Únie a medzinárodným právom. Integrované systémy správy prípadov by mali zahŕňať a maximalizovať potrebné synergie úsilia a informácií medzi štátnymi subjektmi a inštitúciami vrátane vnútroštátnych služieb na ochranu detí, ako aj občianskej spoločnosti a medzinárodných organizácií, čím by sa podporilo ich zapojenie do procesov operačnej podpory a monitorovania, najmä na hraniciach. Osobitné úsilie by sa malo vynaložiť na zabezpečenie prístupu detí k špecializovaným službám a organizáciám na odľahlých miestach.
56. Ako nevyhnutnú súčasť integrovaných systémov ochrany detí pre deti bez sprievodu by členské štáty mali vyvinúť osobitné úsilie o rozšírenie a posilnenie systémov poručníctva alebo opatrovníctva týchto detí, okrem iného rýchlym zaistením dostatočného počtu opatrovníkov alebo zákonných zástupcov a účasťou na činnostiach Európskej siete pre poručníctvo alebo opatrovníctvo, identifikáciou najlepších postupov a výmenou odborných znalostí. Členské štáty by takisto mali zabezpečiť účinnú podporu pri prechode všetkých detí bez sprievodu do dospelosti.
57. Členské štáty sa vyzývajú, aby vytvorili vnútroštátne integrované systémy ochrany detí, ktoré sú schopné čeliť rôznorodým situáciám migrujúcich detí (deti bez sprievodu, obeť obchodovania s ľuďmi, deti žiadajúce o medzinárodnú ochranu alebo zlúčenie so svojou rodinou a deti integrujúce do miestnej komunity s prístupom k všeobecným službám). Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa systémom ochrany detí poskytli dostatočné zdroje a ich zamestnanci boli primerane vyškolení, aby mohli reagovať na osobitné výzvy, ktorým tieto deti čelia, a aby organizácie v priamom kontakte s deťmi mali zavedené vnútorné politiky na ochranu detí. Osoby, ktoré prichádzajú do kontaktu s deťmi, by mali byť osobitne informované a vyškolené v oblasti medzikultúrnej komunikácie a aspektov súvisiacich s duševným zdravím. Členské štáty sa vyzývajú, aby zabezpečili, že sa všetkým deťom budú poskytovať relevantné informácie o ich právach a postupoch, a to spôsobom vhodným pre deti a primeraným veku a kontextu.
58. Členské štáty by mali zvýšiť účasť detí migrantov a detí s migrantským pôvodom na vzdelávaní vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a zároveň zabezpečiť, aby boli takéto programy vybavené tak, aby slúžili deťom s kultúrnou a jazykovou

⁸⁴ Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí ([Ú. v. EÚ L 178, 2.7.2019](#)).

rozmanitosťou. Mali by sa podporovať aj doplnkové opatrenia na zabezpečenie toho, aby vysídlené deti udržiavali väzby so svojou krajinou pôvodu.

Ochrana detí ako globálna priorita Únie

Posilnenie integrovaného prístupu k ochrane detí v rámci vonkajšej činnosti

59. Členské štáty by mali vo svojej vonkajšej činnosti dodržiavať práva dieťaťa vrátane zahraničnej diplomacie, rozvojovej spolupráce a humanitárnej činnosti, ako sa stanovuje v nástrojoch medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a humanitárneho práva, s osobitným dôrazom na právo na život bez násilia a právo na ochranu.
60. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich vonkajšia činnosť prispievala k boju proti všetkým formám násilia páchaného na deťoch, ako je domáce násilie, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne zneužívanie, rodovo motivované násilie vrátane mrzačenia ženských pohlavných orgánov a detských sobášov, ako aj proti všetkým formám šikanovania a telesných trestov. Členské štáty sa vyzývajú, aby v rámci vonkajšej podpornej činnosti zväzili integrovaný prístup k ochrane detí vrátane sociálnej ochrany.
61. Členské štáty by mali zmiernovať bezprostredný a dlhodobý vplyv ozbrojených konfliktov na deti, uprednostňovať ochranu detí v konfliktných zónach, predchádzať šiestim závažným spôsobom porušovania práv detí a reagovať na ne, podporovať dodržiavanie medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a humanitárneho práva všetkými stranami konfliktu, pomáhať pri rehabilitácii a reintegrácii detí, ktoré boli predtým spojené s ozbrojenými silami a ozbrojenými skupinami, a uľahčiť ich návrat a repatriáciu⁸⁵.
62. Členské štáty by mali posilniť svoju reakciu na osobitné potreby a zraniteľnosť detí postihnutých ozbrojeným konfliktom a podporovať komunitné integrované systémy sociálnej ochrany prispôbené na vek a rodovej príslušnosti v krajinách postihnutých konfliktom s cieľom predchádzať porušovaniu práv detí, zmiernovať ho, reagovať naň a tieto práva vymáhať.
63. Členské štáty by mali podporovať účinné opatrenia na zabezpečenie zodpovednosti za závažné porušovanie práv detí v ozbrojených konfliktoch.

Odstránenie detskej práce

64. Členské štáty by mali zintenzívniť svoje úsilie o úplné odstránenie detskej práce, najmä tým, že zabránia využívaniu detskej práce v rámci dodávateľských reťazcov spoločností pôsobiacich v Únii a mimo nej. Členské štáty sa tiež vyzývajú, aby predchádzali detskej práci a riešili základné príčiny, a to aj prostredníctvom integrovaného prístupu k sociálnej ochrane detí a rodín v rámci vonkajšej podpornej činnosti.
65. Členské štáty by mali podporovať úsilie o medzinárodnú spoluprácu, a to nielen prijatím politiky nulovej tolerancie voči detskej práci, ale aj tým, že sa dôstojná práca stane realitou pre dospelých a mladých ľudí vo veku vyššom ako je minimálny vek na prácu, s cieľom dosiahnuť všeobecný prístup k sociálnej ochrane, podporovať základné práva pri práci a podporovať sociálny dialóg.

⁸⁵

So zreteľom na [usmernenia EÚ o deťoch v ozbrojených konfliktoch](#).

Ochrana detí pred vplyvom zmeny klímy a environmentálnymi rizikami na ich práva

66. Členské štáty sa vyzývajú, aby zapojili deti do rozhodovania týkajúceho sa zmeny klímy a aby v súvislosti s týmto rozhodovaním posilnili postavenie občianskej spoločnosti vrátane organizácií pre práva detí. Členské štáty sa vyzývajú, aby zabezpečili, že deti budú môcť slobodne vyjadrovať svoje názory a že sa takéto názory zohľadnia pri navrhovaní a vykonávaní súvisiacich opatrení, najmä pokiaľ ide o procesy adaptácie na zmenu klímy.
67. Členským štátom sa odporúča, aby predchádzali vplyvom environmentálnych nebezpečenstiev a škôd na práva detí a odstránili ich a aby do svojich plánov adaptácie na zmenu klímy a zmiernovania zmeny klímy zahrnuli prístup zohľadňujúci deti. Mali by sa zaviesť osobitné riešenia pre deti s cieľom znížiť krátkodobé aj dlhodobé vplyvy zmeny klímy na práva detí, a to aj prijatím prístupu k migrácii a vysídľovaniu v dôsledku zmeny klímy založeného na právach detí.

Využitie príležitostí, ktoré ponúka existujúca podporná činnosť Únie

68. Členské štáty by mali spolupracovať so zainteresovanými stranami a odborníkmi zapojenými do systémov ochrany detí a nabádať ich, aby v záujme ďalšieho rozvoja a posilňovania svojich systémov ochrany detí a zabezpečenia ich integrovaného fungovania v najlepšom záujme dieťaťa využívali širokú škálu nástrojov, ktoré majú k dispozícii na úrovni Únie, ako sú právne predpisy, politika, komunikácia, odborná príprava a činnosti na zvyšovanie informovanosti, výmena najlepších postupov, mapovanie a podávanie správ o pokroku a finančná a technická podpora.
69. Členské štáty sa vyzývajú, aby na vnútroštátnej, makroregionálnej, regionálnej a miestnej úrovni zabezpečili koordinovaný prístup pri programovaní a využívaní finančných prostriedkov Únie a aby do prípravy, revízie, vykonávania a monitorovania programov, ktoré sa majú financovať z finančných prostriedkov Únie, zapojili miestne a regionálne orgány, organizácie občianskej spoločnosti vrátane organizácií pracujúcich s deťmi a pre deti a sociálnych a hospodárskych partnerov.
70. Členské štáty sa vyzývajú, aby využívali a propagovali platformu EÚ pre participáciu detí, ktorá je osobitne navrhnutá na posilnenie hlasov detí a prepojenie existujúcich mechanizmov participácie detí na úrovni Únie.
71. Členské štáty sa vyzývajú, aby si aktívne vymieňali osvedčené postupy a dôkazy získané o modeloch integrácie služieb na ochranu detí a prispievali k práci siete EÚ pre práva detí. Takýto príspevok by mal uľahčiť dialóg a vzájomné učenie medzi členskými štátmi.
72. Členské štáty by na účely posúdenia kvality svojich rámcov monitorovania a hodnotenia ochrany detí a existujúcich systémov údajov mali podporovať využívanie nástrojov, ako sú nástroje vlastného monitorovania a v prípade potreby podporovať vypracovanie a vykonávanie akčných plánov na zlepšenie dostupnosti, kvality a porovnateľnosti svojich údajov týkajúcich sa ochrany detí.
73. Členské štáty sa vyzývajú, aby čo najlepšie využívali už existujúcu spoluprácu a koordináciu medzi príslušnými zainteresovanými stranami vrátane medzinárodných partnerov, ako sú Rada Európy, Medzinárodná organizácia práce a Organizácia Spojených národov, a občianskou spoločnosťou na úrovni Únie, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

74. Členské štáty sa vyzývajú, aby pri vykonávaní tohto odporúčania, ako aj v iných relevantných oblastiach stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa čo najlepšie využívali podporu, ktorú poskytuje Agentúra Európskej únie pre základné práva, najmä pokiaľ ide o technickú pomoc a metodickú podporu, napríklad pri navrhovaní a vykonávaní zberu údajov.

V Štrasburgu 23. 4. 2024

*Za Komisiu
Dubravka ŠUICA
podpredsedníčka*

